

Analiza wpływu mikrograntów na grupy nieformalne

- raport z badania ankietowego -

ESWIP

Pracownia Społeczna
Think Tank Obywatelski

Wstęp

Definicje grupy nieformalnej tworzone są przede wszystkim na bazie regulaminów i rozwiązań wprowadzonych w ramach różnych funduszy grantowych dostępnych nie tylko dla organizacji, ale też bezpośrednio dla osób, które chcą działać na rzecz lokalnej społeczności. Pojęcia te mogą się różnić między sobą, w zależności od charakteru i celu udzielanego wsparcia finansowego. Można jednak wskazać główne elementy, które powtarzają się w różnych definicjach, a które wyrażają istotę grupy nieformalnej. Są to w szczególności: wymóg tworzenia grupy przez co najmniej trzy osoby, chęć bądź realizacja działań na rzecz lokalnej społeczności, które mieszczą się w sferach działalności pożytku publicznego, a także nieposiadanie osobowości prawnej. Niektóre definicje wskazują ponadto np. na pełnoletność członków grupy, a także posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych przez te osoby. Z kolei definicje ukierunkowane na cechy związane z funkcjonowaniem grupy nieformalnej wskazują na płynność struktury, znaczenie więzi osobowych oraz brak wytyczonych formalnie zadań do realizacji.

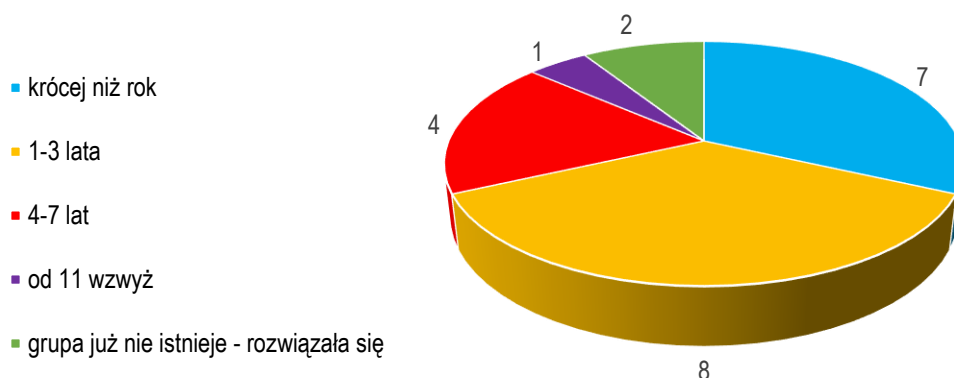
Obecnie obserwowany jest trend, w ramach którego ludzie chcą podejmować aktywność, ale jednocześnie nie chcą jej organizować w struktury tradycyjne, za jakie można uznać stowarzyszenia czy fundacje. Powstają oddolne inicjatywy sąsiadów, znajomych, współpracowników – osób, które zainteresowane są sprawami lokalnymi. Nie są nastawione na formalizację, nie widzą potrzeby tworzenia struktur, natomiast kierunkują się na rozwiązanie konkretnego problemu, zaspokojenie pewnej potrzeby, którą dostrzegają w swoim otoczeniu. Trudnością dla grup nieformalnych jest jednak fakt, że większość programów grantowych skierowanych jest do podmiotów, mających osobowość prawną. Szansą dla nich są nieliczne programy i fundusze grantowe, które umożliwiają dostęp bezpośrednio grupy nieformalnej bądź, w niektórych sytuacjach, za pośrednictwem tzw. patrona, czyli organizacji, która bierze na siebie realizację i rozliczenie przedsięwzięcia realizowanego przez grupę nieformalną. To ostatnie rozwiązanie nie zawsze jednak jest możliwe, z uwagi na to, że grupa chce działać samodzielnie, bądź nie ma w otoczeniu organizacji, która mogłaby przyjąć rolę patrona.

Biorąc pod uwagę obserwowane trendy i trudności, jakich doświadczają grupy nieformalne, podjęliśmy się analizy wpływu mikrograntów na funkcjonowanie grup nieformalnych, w szczególności po kącie modelowych rozwiązań w zakresie funkcjonowania funduszu grantowego. Analiza została przeprowadzona na podstawie badania ankietowego, w którym wzięły udział 22 grupy nieformalne, korzystające z mikrograntów, w tym w ramach FIO Lokalnie oraz Funduszu Grantowego IMPULS Stowarzyszenia ESWIP. Badanie zrealizowano za pomocą ankiety online do samodzielnego wypełnienia.

Wyniki badań

W badaniu ankietowym wzięły udział 22 osoby, w tym 16 kobiet i 6 mężczyzn. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku od 20 do 44 lat (15 osób), a następnie 45-59 lat (5 osób). Po jednej osobie było w wieku do 29 lat i od 60 lat wzwyż. Po połowie respondentów jako miejsce zamieszkania wskazali miasto i wieś. Ankietowani reprezentowali 22 grupy nieformalne, spośród których 8 funkcjonuje przez okres od roku do 3 lat, 7 grup krócej niż rok, 4 grupy od 4 do 7 lat, 1 grupa od 11 lat wzwyż, a 2 grupy już nie istnieją, ponieważ uległy rozwiązaniu od czasu otrzymania ostatniego mikrograntu.

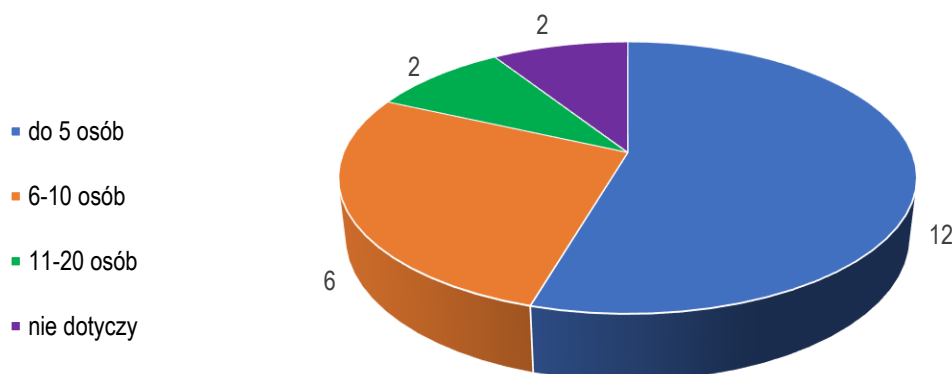
Wykres 1. Jak długo funkcjonuje grupa nieformalna, którą Pan/i reprezentuje?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Grupy nieformalne, których przedstawiciele wzięli udział w badaniu to najczęściej grupy liczące do 5 osób, na co wskazało 12 respondentów, a w dalszej kolejności 6-10 osób (6 ankietowanych). Jedynie 2 grupy liczyły od 11 do 20 osób.

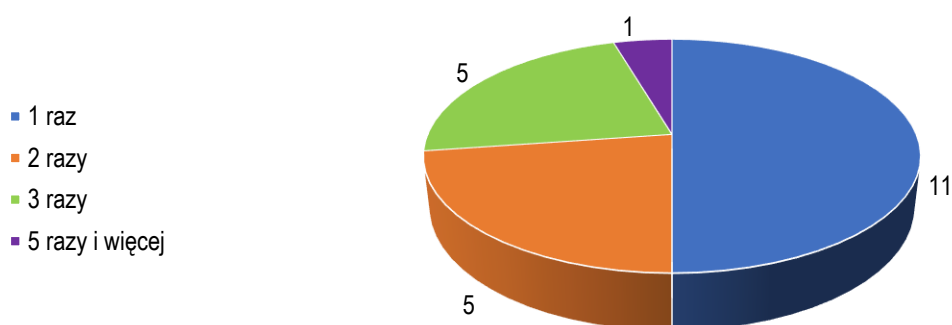
Wykres 2. Ile osób liczy aktualnie Państwa grupa nieformalna?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Połowa grup, których przedstawiciele wzięli udział w badaniu, pozyskała grant jeden raz, po 5 grup dwukrotnie i trzykrotnie, a jedna grupa 5 razy lub więcej.

Wykres 3. Ile razy pozyskali Państwo, jako grupa nieformalna, mikrogrant na realizację swoich przedsięwzięć?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Respondentów zapytano o to, jakie efekty dla grupy nieformalnej, którą reprezentują, a także dla odbiorców ich działań przyniosła realizacja mikrograntów. W świetle uzyskanych odpowiedzi najbardziej dostrzegalne efekty to zwiększenie chęci do działania i podejmowania nowych przedsięwzięć oraz rozwiązanie lub złagodzenie problemu na który odpowiedź stanowi mikrogrant – w obu tych przypadkach 20 osób udzieliło odpowiedzi twierdzącej.

Tabela 1. Jakie efekty dla Państwa grupy nieformalnej oraz odbiorców Państwa działań przyniosła, w Pana/i opinii, realizacja mikrograntów?

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie wiem / trudno powiedzieć
Zwiększenie wiedzy członków grupy nieformalnej	11	6	1	1	2
Wzmocnienie kompetencji członków grupy nieformalnej	12	6	1	1	2
Rozpoznawalność grupy nieformalnej w otoczeniu	8	7	3	0	2
Nawiązanie współpracy z lokalnym samorządem i innymi partnerami (np. biznesem)	10	3	5	1	2
Nabycie lub zwiększenie motywacji do przekształcenia się w organizację społeczną (np. stowarzyszenie)	9	1	3	4	3
Zwiększenie aktywności grupy nieformalnej	13	2	3	1	1
Zwiększenie chęci do działania i podejmowania nowych przedsięwzięć	14	6	0	0	1
Rozwiązanie lub złagodzenie problemu, na który odpowiedź stanowił mikrogrant	15	5	0	0	2
Zwiększenie aktywności społecznej odbiorców działań grupy nieformalnej	12	3	1	1	1
Zwiększenie świadomości w lokalnej społeczności	9	7	3	1	1
Zmiana na lepsze lokalnego otoczenia	14	5	1	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W dalszej kolejności aż 19 osób wskazało, iż istotny efektem mikrograntu była zmiana na lepsze lokalnego otoczenia, 18 osób na wzmocnienie kompetencji członków grupy, a 17 osób na zwiększenie wiedzy członków grupy. W przypadku pozostałych efektów odpowiedzi są bardziej zróżnicowane. Podczas gdy 16 osób twierdzi, że nastąpiło zwiększenie świadomości społeczności lokalnej, 4 osoby się z tym nie zgadzają. Według 15 osób w wyniku realizacji mikrograntu grupa nieformalna stała się rozpoznawalna w otoczeniu, a także nastąpiło zwiększenie jej aktywności i aktywności społecznej odbiorców działań.

W najmniejszym stopniu respondenci dostrzegają, że w wyniku realizacji mikrograntu miałyby nastąpić nabycie lub zwiększenie motywacji do przekształcenia się w organizację społeczną taką jak stowarzyszenie czy fundacja – na ten efekt wskazało 13 osób, a jednocześnie 6 osób się z nim nie zgadza, a 2 nie mają zdania na ten temat. Również jedynie część osób widzi efekt w postaci nawiązania współpracy z lokalnym samorządem i innymi partnerami – tu odpowiedź twierdzącą zaznaczyło 13 osób, 6 się z tym nie zgadza, a 2 nie mają zdania.

Respondenci wskazali również na inne efekty, które powstały w ramach zrealizowanego mikrograntu. Są to następujące:

- kolejna mniejsza inicjatywa, dzięki której pozyskano dodatkowe rzeczy, służące realizacji głównego celu przedsięwzięcia;
- popularyzacja AED jako sprzętu, który jest realnie potrzebny lokalnym społecznościom - zawiązanie innych grup nieformalnych w celu pozyskania dofinansowania do podobnych projektów w innych lokalizacjach;
- mobilizacja grupy;
- poznanie procedur projektowych;
- umiejętność pisanie projektów.

Poniżej cytaty z wypowiedzi jednego z respondentów:

Grant pozyskaliśmy jako grupa mieszkańców, aby pomóc osobie w trudnej sytuacji, była to spontaniczna akcja. Fundusz grantowy ESWIP dawał taką możliwość, aby się znaleźć rozwiązanie i środki finansowe. Konkursy miejskie nie przewidują takich działań, są skomplikowane oferty i sprawozdania, a w ESWIP-ie uproszczone. Więc nie musieliśmy jako organizacja się starać, tylko jako mieszkańcy.

Respondenci zostali zapytani również o to, jakich barier i trudności doświadczali jako grupa nieformalna, w kontekście realizacji mikrograntów. Na pierwsze miejsce wysunął się tu brak wiedzy na temat możliwych źródeł finansowania działań grup nieformalnych, na który wskazało 11 osób, a następnie

brak wiedzy o tym, jak pozyskać grant i przygotować wniosek, jak go rozliczyć i przygotować sprawozdanie, a także niechęć i obawy innych osób z grupy odnośnie pozyskiwania grantów (po 9 wskazań). Warto zarazem wskazać na duże zróżnicowanie odpowiedzi, ponieważ jednocześnie 8 twierdzi, że nie doświadczało takich trudności jak brak wiedzy na temat możliwych źródeł finansowania, a po 12 osób deklaruje, że nie doświadczało trudności związanych z pozyskaniem czy rozliczaniem grantu. Dla większości trudnością nie jest niedostępność wielu źródeł grantowych dla grup nieformalnych, trudności organizacyjne wewnątrz grupy czy trudności w integracji grupy w ramach mikrograntu.

Tabela 2. Jakich barier i trudności doświadczają/doświadczali Państwo w swojej aktywności, w kontekście mikrograntów, jako grupa nieformalna?

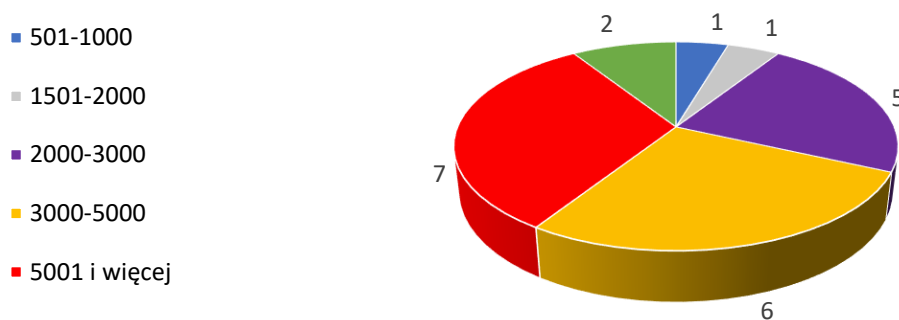
Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie wiem / trudno powiedzieć
Brak wiedzy na temat możliwych źródeł finansowania działań grup nieformalnych	2	9	5	3	2
Skomplikowane procedury pozyskiwania grantów	3	4	8	0	0
Niedostępność wielu źródeł grantowych dla grup nieformalnych	3	4	8	6	0
Brak wiedzy o tym, jak pozyskać grant, przygotować wniosek itp.	2	7	8	4	0
Brak wiedzy o tym, jak rozliczyć grant, przygotować sprawozdanie itp.	5	4	8	4	0
Niechęć/obawa osób z grupy nieformalnej odnośnie pozyskiwania grantów	4	5	6	7	0
Trudności organizacyjne wewnątrz grupy (np. podział zadań, terminowość, wywiązywanie się z obowiązków)	3	4	8	6	0
Trudności w integracji grupy w ramach jednego przedsięwzięcia, np. w ramach realizacji mikrograntu	2	4	7	7	0
Trudności w diagnozie problemu, na jaki ma odpowiedzieć dane przedsięwzięcie	3	2	4	9	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Respondenci wskazali też na inne trudności, takie jak brak wsparcia ze strony lokalnych instytucji samorządowych, brak pomocy, zazdrość, brak środków pieniężnych/wkładu własnego, małe kwoty grantów oraz zbyt duża ilość dokumentacji przy pozyskaniu i rozliczeniu grantu.

W opinii respondentów, dla rozpoczęcia oddolnej aktywności optymalna byłaby najczęściej kwota od 5001 zł wzwyż, na co wskazało 7 osób, w przedziale 3000-5000 zł (6 osób) oraz w przedziale 2000-3000 zł (5 osób). Jedynie pojedyncze osoby deklaruja mniejsze kwoty.

Wykres 4. Jaka wysokość mikrograntu Pana/Pani zdaniem jest optymalna dla rozpoczęcia oddolnej aktywności?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie ankietowe, pomimo, iż wzięła w nim udział niewielka grupa osób, pozwala wskazać na pewne wnioski, które warto uwzględnić w planowaniu i realizacji procedur udzielania wsparcia dla grup nieformalnych. W działalności grup nieformalnych, w tym finansowanej z mikrograntów, szczególnie istotne jest rozwiązywanie i łagodzenie konkretnych, zauważalnych problemów oraz zaspokajanie potrzeb społecznych w tych obszarach, w których nie mogą one być w inny sposób zaspokojone. Dlatego wśród efektów wynikających z realizacji mikrograntów, główne znaczenie ma rozwiązanie problemu, zmiana lokalnego otoczenia czy zwiększenie świadomości lokalnej. Jednocześnie dla samej grupy ważne jest to, że poprzez pozyskanie środków, zwiększa się chęć i motywacja do działania, a także kompetencje i wiedza jej członków.

Członkowie grup nieformalnych, którzy wzięli udział w badaniu, w najmniejszym stopniu odnieśli się do możliwości i motywacji przekształcenia grupy w organizację społeczną. Można na tej podstawie wnioskować, że grupa nieformalna jest bardziej przyjazną formą działania, w sytuacji gdy działa się spontanicznie w odpowiedzi na konkretną potrzebę, mającą wymiar jedynie lokalny i nierzadko zostaje ona zaspokojona dzięki jednemu przedsięwzięciu. Jednocześnie trudność sprawiają procedury pozyskiwania i rozliczania grantów, a także brak wiedzy, gdzie można je pozyskiwać, przy czym – co ciekawe – jako poważna nie została wskazana trudność wynikająca z faktu, że wiele źródeł finansowania nie jest dostępnych dla grup nieformalnych. Z tego względu, że osoby działające w grupach nieformalnych, podejmują przede wszystkim lokalne przedsięwzięcia, potrzebują do tego mikrograntów z lokalnych funduszy, dostępnych i przyjaznych pod względem dokumentacji i sposobów rozliczania. Rozważenia wymagają przy tym kwoty mikrograntów dostępne dla grup nieformalnych, ponieważ dla części grup optymalne są kwoty przekraczające 5 tys. zł. Aczkolwiek nadal pozostaje kwestia uzasadnienia potrzeby i właściwej kalkulacji przedsięwzięcia, dzięki której środki będą wydawane i wykorzystywane w sposób racjonalny, efektywny i na ściśle określony cel.